

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

KATARINA JAKOVIĆ

Analiza financijske uspješnosti poduzeća Pliva Hrvatska
Analysis of Financial Performance of Company Pliva Croatia

Završni rad

Zabok, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Menadžment u turizmu

Analiza financijske uspješnosti poduzeća Pliva Hrvatska
Analysis of Financial Performance of Company Pliva Croatia

Završni rad

Kolegij: **Cost-benefit analiza** Student: **Katarina JAKOVIĆ**

Mentor: **Izv. prof. dr. sc. Siniša BOGDAN** Matični broj: **0066280944/18**

Zabok, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Katarina Jaković

(ime i prezime studenta)

0066280944

(matični broj studenta)

Analiza financijske uspješnosti poduzeća Pliva Hrvatska

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 10. Rujna 2024.

Potpis studenta

Sažetak

Poduzeće Pliva Hrvatska d.o.o. se već godinama ističe kao lider u stvaranju inovacija i proizvodnji širokog spektra farmaceutskih outputa. Kao takva je prva i vodeća farmaceutska u Republici Hrvatskoj što se zaključuje i analizirajući rezultate financijske uspješnosti u petogodišnjem razdoblju. Koristeći financijske izvještaje, analizira se poduzeće i njegovi rezultati na temelju čega se donose poslovne odluke od strane investitora, ali i potencijalnih ulagača (internih i eksternih korisnika). Stoga je vrlo bitno da su podaci u izvještajima jasni, istiniti i u pravoj formi što je i regulirano Zakonom o računovodstvu te popratnim pravilnicima. Korištenjem dva najvažnija financijska izvještaja dobiva se najjasniji uvid u uspješnost poslovanja. Promatrajući podatke kroz analizu financijskih pokazatelja, horizontalnu i vertikalnu analizu ulazi se u srž najbitnijih stavki poslovanja kao što su likvidnost, aktivnost, profitabilnost, zaduženost, ekonomičnost poslovanja, ali i u strukture imovine, prihode i rashode. Financijskom analizom poduzeća je jasno vidljivo da Pliva ima konstantu u ostvarivanju pozitivnih poslovnih rezultata i nema prevelikih oscilacija bez obzira na okruženje u kojem se nalazi.

Ključne riječi: Pliva Hrvatska d.o.o.; financijski izvještaji; financijska analiza; financijski pokazatelji

Sadržaj

Uvod	1
1. Pliva	3
1.1. <i>Djelokrug poslovanja</i>	3
1.2. <i>Misija i vizija poduzeća Pliva</i>	4
1.3. <i>Farmaceutsko tržište i konkurencija u Republici Hrvatskoj</i>	4
2. Financijski izvještaji	6
2.1. <i>Bilanca</i>	8
2.2. <i>Račun dobiti i gubitka</i>	11
2.3. <i>Izvještaj o novčanom toku</i>	13
2.4. <i>Izvještaj o promjenama kapitala</i>	14
2.5. <i>Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti</i>	15
2.6. <i>Bilješke uz financijske izvještaje</i>	15
2.7. <i>Horizontalna analiza</i>	16
2.8. <i>Vertikalna analiza</i>	18
3. Financijski pokazatelji	20
3.1. <i>Pokazatelji likvidnosti</i>	20
3.2. <i>Pokazatelj aktivnosti</i>	22
3.3. <i>Pokazatelj profitabilnosti</i>	25
3.4. <i>Pokazatelj zaduženosti</i>	26
3.5. <i>Pokazatelj ekonomičnosti poslovanja</i>	29
Zaključak	31
Bibliografija	33

Uvod

Riječ farmacija verzija je francuske riječi pharmacie, koja je značila tvar bilo u obliku hrane ili lijeka s laksativnim učinkom, a Francuzi su je preuzeli od srednjovjekovnog latinskog izraza pharmacia, koji je pak izveden iz grčkog izraza pharmakon (grč. Φάρμακον) što doslovno u prijevodu znači "lijek, otrov, magije." Sukladno tome, današnja moderna definicija opisuje farmaciju (apoteku) kao umjetnost i znanost o pronalaženju, projektiranju i proizvodnji ljekovitih pripravaka i o praćenje i bilježenje njihovih učinaka i nuspojava.

Farmaceutska industrija je od najsnažnijih gospodarskih čimbenika u mnogim zemljama svijeta. Kao najveći globalni lideri farmaceutske industrije ističu se Sjedinjene Američke Države, Japan i Europska unija. Valja istaknuti i informaciju da se među 50 (pedeset) poduzeća u svijetu sa najvećim prihodima nalaze i dvije koje se bave isključivo farmacijom; AmerisourceBergen Corporation i Cardinal Health, Inc.

Farmaceutska industrija u Hrvatskoj također ima snažnu poziciju kao jedan od velikih pokretača ekonomije. Vlada Republike Hrvatske je prepoznala ovu vrstu industrije kao strateško i vrijedno ulaganje što je potvrđeno i uključivanjem u program Vlade za 2020-2024. kako bi se uz dodatne napore farmaceutska industrija brže razvijala i koristila maksimalno svoj potencijal.

Financijski izvještaji predstavljaju temelj sadašnjeg i budućeg poslovanja suvremenih poduzeća, a zadiru u svaki segment njegova poslovanja. Sastavljanjem njih se omogućuje uvid u uspješnost poslovanja poduzeća, financijsku situaciju i trenutno opće stanje u kojem se nalazi. Najvažnijim izvještajima koji pružaju najbolju sliku poslovanja smatraju se račun dobiti i gubitka (RDG), bilanca te izvještaj o novčanim tokovima. U ovom radu analizirani su financijski izvještaji na primjeru poslovanja najuspješnije hrvatske farmaceutske kompanije Pliva.

Predmet i svrha analize financijske uspješnosti Plive je uvid u način i uspješnost donošenja odluka koje posljedično dovode do rezultata uspješnosti svakodnevnog i višegodišnjeg rada. Uvidom u sve pokazatelje moći će se iščitati u kojim godinama je Pliva poslovala uspješnim poslovnim rezultatom, a u kojima lošijim.

Kroz ovaj rad će se koristiti metoda analize, komparativna metoda te induktivna metoda. Kroz korištenje metode analize će se obraditi financijski izvještaji koji su objavljeni kroz

nekoliko godina, a komparativnom metodom usporediti dobivene rezultate sa drugima kroz razdoblja.

Ovaj rad sastoji se od tri dijela. Prvi dio odnosi se na opće informacije o farmaceutskoj industriji u Hrvatskoj i svijetu kao i o poduzeću Pliva čiji ćemo poslovni rezultat analizirati kroz drugi i treći dio rada. U drugom dijelu rada fokus će biti na financijskim izvještajima i njihovim rezultatima, dok će u trećem dijelu biti prikazani financijski pokazatelji poslovanja.

1. Pliva

„PLIVA je najveća farmaceutska kompanija u Hrvatskoj i jedna od vodećih u regiji Jugoistočna Europa zahvaljujući velikom broju stručnjaka, inovativnoj tehnologiji i kontinuiranom ulaganju u proizvodni sustav. Uz to što je među najvećim gospodarskim subjektima u Hrvatskoj, PLIVA je i jedan od vodećih izvoznika: skoro 90% proizvoda namijenjeno je izvozu, a najveća tržišta su SAD i zemlje EU.“¹

Prvi počeci rada Plive datiraju još iz 1921. godine kada se osniva dioničarsko društvo i otvara tvornica Kaštel, a primarna djelatnosti proizvodnje se temeljila na ekstraktima bilja. Preseljenjem postrojenja u Zagreb PLIVA ostvaruje značajan napredak u svojim istraživanjima i radu. Najvećim postignućem u povijesti PLIVE je otkriće azitromicina kojim se PLIVA svrstava u malobrojni krug od 9 farmaceutskih kompanija koje imaju vlastiti antibiotik. Široj masi je poznatiji pod nazivom Sumamed i jedan je od najučinkovitijih lijekova u svijetu.

Kroz donošenje pametnih poslovnih odluka i privatizacijom, PLIVA se širi na nova tržišta te postaje jednom od najpoznatijih farmaceutskih kompanija u Istočnoj i Srednjoj Europi.

Slika 1. Logotip PLIVA d.o.o. i grupacije Teva

Izvor: pliva.hr (<https://www.pliva.hr/info-kutak/fotografije/>)

1.1. Djelokrug poslovanja

Pliva osim proizvodnje aktivnih farmaceutskih supstancija i gotovih lijekova zbog kojih je široj javnosti najpoznatija, obuhvaća i poslovne operacije, marketinške i prodajne aktivnosti na hrvatskom tržištu i regiji jugoistočne Europe te istraživanje i razvoj generičkih lijekova i farmaceutskih djelatnih tvari.

¹ Pliva.hr službena stranica, *O Plivi* <https://www.pliva.hr/about-pliva/> (pristupljeno 08. kolovoza 2023.)

Kroz dugogodišnja i uporna istraživanja i razvoje medicinskih supstanci se istaknula i postala sa svojom proizvodnjom u Zagrebu vodeći centar za istraživanje i razvoj Teva grupe.

1.2. Misija i vizija poduzeća Pliva

Pliva je kao dio Teva grupacije posvećena poboljšanju kvalitete života ljudi diljem svijeta kroz pružanje visokokvalitetnih i cjenovno prihvatljivih farmaceutskih proizvoda pa tako i misija poduzeća podrazumijeva odgovornost prema pacijentima, zdravstvenim djelatnicima i zajednicama u kojima posluju. Svojim poslovanjem nastoji zadovoljiti potrebe pacijenata razvijajući generičke i inovativne lijekove kao i pružiti stručnu podršku zdravstvenim radnicima kod rješavanja zdravstvenih problema pacijenata. Kao najistaknutije vrijednosti Plive ističu se inovacija, izvrsnost kao i integritet koji je stečen tokom godina kod pacijenata i radnika u zdravstvenom sustavu. Od poduzeća se očekuje da posluje po najvišim etičkim standardima te da posluje odgovorno kako prema društvu, tako i prema okolišu.

Vizija Plive je biti prepoznati kao lider u farmaceutskoj industriji, te doprinijeti zdravstvenom sustavu kroz razne inovacije i rješenja.

1.3. Farmaceutsko tržište i konkurencija u Republici Hrvatskoj

Farmaceutsko tržište u Republici Hrvatskoj, iako je malo, vrlo je konkurentno. Veliki broj domaćih i međunarodnih kompanija zauzima svoje mjesto na tržištu u različitim dijelovima proizvodnje i plasiranja finalnih proizvoda. Pliva se na tržištu pozicionirala kao lider u proizvodnji generičkih lijekova, ali se kroz godine sve više suočava sa dolaskom novih konkurenata. Time se stvara i pritisak za bržom mehanizacijom, svakodnevnim inovacijama, te snižavanjem cijena kako bi bili što konkurentniji svojim konkurentima.

Uz već istaknutu kompaniju Pliva koja je ujedno i vodeća tvrtka prema svim poslovnim rezultatima u Republici Hrvatskoj, ističe se također i domaće kompanije Belupo, Jadran Galenski Laboratorij (JGL) i PharmaS te međunarodne kompanije od kojih je najvažnije istaknuti Sandoz, Pfizer, Roche i Sanofi.

Tablica 1. Deset vodećih farmaceutskih proizvođača u Republici Hrvatskoj u 2022. godini.

	Ukupni prihodi (mil. eura)	Indeks 2022./2021.	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (u %)	Proizvodnost rada (eura)
Pliva Hrvatska d.o.o.	657,80	105,24	0,21	2,15	18,75	252.417,61
JGL d.d.	115,07	120,22	0,46	2,61	12,57	192.110,58
Hospira Zagreb d.o.o.	105,28	111,68	0,11	4,01	38,97	269.259,60
Belupo d.d.	103,74	106,00	0,12	3,86	17,41	100.423,57
Genera d.d.	36,77	94,65	0,31	3,30	-0,81	112.114,47
PharmaS d.o.o.	30,63	101,91	0,55	2,98	6,14	271.033,88
Krka-Farma d.o.o.	28,25	118,58	0,08	7,14	4,83	181.064,15
Fidifarm d.o.o.	14,56	108,97	0,50	4,39	15,58	383.094,47
BioGnost d.o.o.	6,97	107,22	0,24	4,28	9,64	126.687,45
Yasenka d.o.o.	6,51	131,95	0,66	0,96	13,78	144.613,53

Izvor: Izrada autora prema Božić, L. (2023). Sektorske analize. Farmaceutska industrija., str. 17.

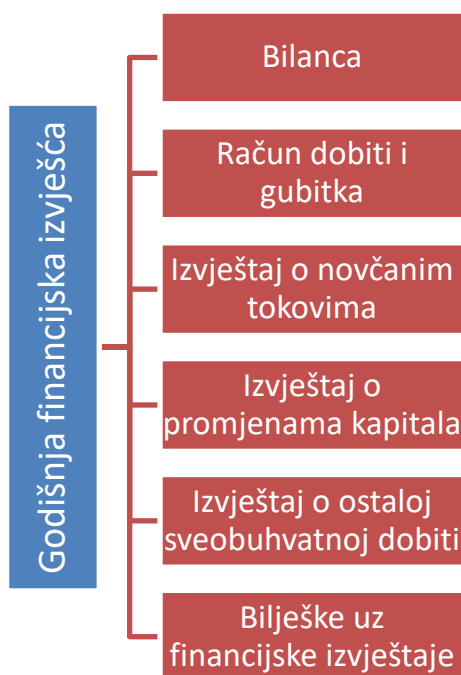
Kao što je već navedeno u prethodnim tekstovima, Pliva Hrvatska d.o.o. je vodeći farmaceutski proizvođač u Republici Hrvatskoj u 2022. godini sa ukupnim prihodima od 657,780 mil. eur. Ostalih devet proizvođača čine tek 40,5% od ostatka ukupnih prihoda u industriji.

U promatranom razdoblju Genera d.o.o. bilježi pad ukupnih prihoda za 5,35% , dok najveće povećanje ostvaruje Yasenka d.o.o. sa rastom prihoda od 31,95% u odnosu na prethodnu 2021. godinu. Pliva bilježi porast od 5,24% i nalazi se na pretposljednem mjestu.

Temeljem dostupnih podataka zaključuje se da je uz pad prihoda proizvođač Genera d.d. imala i negativnu bruto maržu, dok su Hospira Zagreb d.o.o., Pliva Hrvatska d.o.o. i Belupo d.d. imali najveću bruto maržu.

2. Financijski izvještaji

„Sukladno odredbama članka 19. Zakona o računovodstvu (Narodne novine, br. 78/15, 120/16, 116/18, 42/20 i 47/20) poduzetnici i druge pravne i fizičke osobe iz članka 4. stavka 3. Zakona dužni su sastavljati godišnje financijske izvještaje u obliku, sadržaju i na način propisan Zakonom i na temelju njega donesenim propisima.“²

Slika 2. Godišnja financijska izvješća

Izvor: izrada autora

Mikro i mali poduzetnici su dužni sastavljati račun dobiti i gubitka, bilancu te bilješke uz financijske izvještaje. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti nisu obavezni sastavljati poduzetnici koji su moraju primjenjivati Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. Srednji poduzetnici moraju sastavi sljedeće izvještaje: bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke. Veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa su dužni sastavljati sva godišnja financijska izvješća.

„Poduzetnici se, prema Zakonu o računovodstvu, dijele na: mikro, male, srednje, i velike poduzetnike. U jednu od četiri skupine se razvrstavaju na temelju triju pokazatelja: iznos

² Zakon o računovodstvu, čl.18, st.1. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

ukupne aktive, iznos prihoda i prosječan broj radnika tijekom poslovne godine. Pokazatelji se utvrđuju na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se sastavljaju godišnji financijski izvještaji.

1. Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta: ukupna aktiva 450.000,00 eura, netoprihod 900.000,00 eura te prosječan broj od deset radnika tijekom poslovne godine.
2. Mali poduzetnik je onaj koji nije mikro poduzetnik i ne prelazi granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta: ukupna aktiva 5.000.000,00 eura, netoprihod 10.000.000,00 eura te prosječan broj od pedeset radnika tijekom poslovne godine.
3. Srednji poduzetnik je onaj koji nije ni mikro ni mali poduzetnik i ne prelazi granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta: ukupna aktiva 25.000.000,00 eura, netoprihod 50.000.000,00 eura te prosječan broj od 250 radnika tijekom poslovne godine.
4. Veliki poduzetnici su oni koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri prethodna uvjeta.“³

Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (Narodne novine, br. 95/16, 144/20) je propisana struktura financijskih izvještaja te njihov sadržaj.

„Zakonom o računovodstvu imenovano je stručno tijelo; Odbor za standarde financijskog izvještavanja koje ima sljedeće nadležnosti:

1. donosi Hrvatske standarde financijskog izvještavanja
2. priprema za objavu i objavljuje u »Narodnim novinama« Hrvatske standarde financijskog izvještavanja
3. daje tumačenja Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja kada ocijeni da je to bitno za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja
4. dostavlja ministru financija prijedlog pravilnika o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja u skladu s člankom 18. stavkom 13. ovoga Zakona
5. daje stručna mišljenja na zahtjev Ministarstva financija, o prijedlozima zakonodavnih akata Europske unije i drugim pitanjima iz područja računovodstva
6. analizira i prati razvoj računovodstvene teorije i prakse
7. daje suglasnost na pravilnik iz članka 48. stavka 8. ovoga Zakona

³ Zakon o računovodstvu, čl.5, st.1-6. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

8. daje suglasnost na tehničku uputu za izradu strojno i ljudima čitljivih formata godišnjih financijskih izvještaja i godišnjih konsolidiranih financijskih izvještaja
9. obavlja ostale poslove iz svog djelokruga po nalogu ministra financija.“⁴

Financijski izvještaji su namijenjeni internim i eksternim korisnicima. Interni su menadžeri, radnici, nadzorni odbor, upravni odbor, a pod eksterne korisnike vlada, vladine organizacije, potencijalne ulagače, banke, sindikate i sve koji imaju bilo kakav interes za poduzeće. Zbog toga je vrlo bitno da svi podaci budu što jezgrovitiji i što jasnije iskazani kako je i navedeno u zakonskim propisima kako bi vanjski korisnici mogli dobiti uvid u način poslovanja i na kraju krajeva vidjeti koliko je uspješno to isto poslovanje u svim segmentima.

S obzirom na sve korisnike financijskih izvještaja, valja uzeti u obzir pridržavati se i načela kako bi se zadovoljile potrebe tih istih korisnika. Stoga je važno da financijski izvještaji u prvom redu budu usporedivi sa prošlogodišnjim rezultatima istog poduzeća ili konkurentnog i u istoj formi. Potrebno je voditi računa da svi zapisi budu razumljivi korisniku informacija kako bi mogli donijeti ispravnu poslovnu odluku. Kvalitativno obilježje pouzdanosti se ističe i kao jedno od najvažnijih pošto se bez pouzdanih informacija korisnik informacija ne može dovoljno i kvalitetno informirati, ali također treba uzeti u obzir da informacija koju korisnik traži mora biti važna jednako kao i pružatelju iste.

Financijske izvještaji se prema vremenskom karakteru prikaza podataka mogu podijeliti na statične i dinamične. Statični izvještaji prikazuju podatke samo na određeni dan, a dinamični prikazuju promjene u određenom razdoblju. Zbog takvih karakteristika je važno promatrati izvještaje zajedno kako se ne bi pogrešno interpretirale informacije i dobila kriva slika o poslovanju poduzeća. Jedini način za ispravnu analizu financijskih rezultata poduzeća je analiza svih propisanih izvješća kao da su jedna cjelina.

2.1. Bilanca

Bilanca (izvještaj o financijskom položaju) jedan je od šest temeljnih financijskih izvještaja koji daju sustavan prikaz kapitala, imovine i obveza poduzeća na određeni datum. Ona je

⁴ *Zakon o računovodstvu*, čl.5, st.1. <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

najvažnijih izvor informacija koja se koristi pri donošenju poslovnih odluka te je zbog toga bitno da prikaz imovine, obveza, kapitala bude istinit i nepristran.

S obzirom da prikazuje stanje na određeni dan, naziva se još i statičnim izvještajem. Dakle, ne prikazuje uzrok nastanka trenutnog poslovnog rezultata, već konačni rezultat

U bilanci aktiva mora biti jednaka pasivi. Aktiva označava imovinu poduzeća koja može biti kratkotrajna (zalihe, novac u banci ili blagajni, kratkotrajna financijska, potraživanja) ili dugotrajna (nematerijalna i materijalna, potraživanja, financijska). Za kratkotrajnu imovinu je očekivanje da će se koristiti i potrošiti unutar jednog poslovnog ciklusa od 365 dana, dok je za dugotrajnu imovinu definirano razdoblje duže od godine dana. Pasiva označava vlastiti kapital (imovina koja pripada vlasniku nakon podmirivanja obaveza) i obveze (tuđi izvori financiranja; kratkoročne i dugoročne obveze). Iz ove definicije proizlazi i temeljna jednakost koja se prikazuje:

$$\begin{aligned} \text{AKTIVA} &= \text{PASIVA} \\ \text{IMOVINA} &= \text{VLASTITI KAPITAL} + \text{OBVEZE} \end{aligned}$$

Poduzeća u pravilu izrađuju bilancu na početku poslovne godine sa datumom 1.1. i završavaju na kraju godine sa 31.12. gdje su vidljive sve promjene u aktivni i pasivi nastale ekonomskim aktivnostima tokom godine. Na završnoj bilanci je vidljiv i rezultat poslovanja zaključene godine.

Unatoč vidljivom rezultatu poslovanja zaključene godine, ne može se sa sigurnošću i koristeći samo bilancu kao financijski izvještaj, doći do zaključka o uspješnosti poslovanja promatranog poduzeća. Dakle, potrebno je posvijestiti da iako je jedan od najvažnijih izvještaja, nije dovoljan za donošenje zaključaka i odluka o poslovnim akcijama.

Tablica 2. Struktura Bilance

AKTIVA	PASIVA
A. POTRAŽIVANJA ZA UPISANI, A NEUPLAĆENI KAPITAL	1. KAPITAL I REZERVE
2. DUGOTRAJNA IMOVINA	<i>I. Upisani kapital</i>
<i>I. Nematerijalna imovina</i>	<i>II. Premija na emitirane dionice</i>
<i>II. Materijalna imovina</i>	<i>III. Revalorizacijska rezerva</i>
<i>III. Dugotrajna financijska imovina</i>	<i>IV. Rezerve</i>
<i>IV. Potraživanja</i>	<i>V. Zadržani dobitak ili preneseni gubitak</i>
<i>V. Odgođena porezna imovina</i>	<i>VI. Dobitak ili gubitak tekuće godine</i>
3. KRATKOTRAJNA IMOVINA	B. DUGOROČNA REZERVIRANJA
<i>I. Zalihe</i>	C. DUGOROČNE OBVEZE
<i>II. Potraživanja</i>	
<i>III. Kratkotrajna financijska imovina</i>	
<i>IV. Novac u banci i blagajni</i>	
4. PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I NEDOSPJELA NAPLATA PRIHODA	D. KRATKOROČNE OBVEZE
5. GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA	E. ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEG RAZDOBLJA
6. UKUPNA AKTIVA	F. UKUPNA PASIVA
G. IZVANBILANČNI ZAPISI	G. IZVANBILANČNI ZAPISI

Izvor: izrada autora prema Pravilniku o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_95_2052.html (pristupljeno 21. kolovoza 2023.)

Prikazom skraćene bilance kompanije Pliva za šestogodišnje razdoblje, dobit će se uvid u financijsko stanje na kraju svake godine i financijski rezultat. Ti rezultati uvelike pomažu kod analize uspješnosti.

Tablica 3. Skraćena bilanca kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2018. do 2023.godine (u tisućama eura)

STAVKE	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA	2022. GODINA	2023. GODINA
DUGOTRAJNA IMOVINA	478.432	438.773	427.465	398.394	392.890	1.015.273
KRATKOTRAJNA IMOVINA	373.295	312.328	363.504	329.018	322.172	461.495
Zalihe	184.838	194.529	206.329	197.085	195.538	199.870
Potraživanja	186.834	116.166	156.134	104.387	124.912	174.611
UKUPNA AKTIVA	851.727	751.101	790.969	727.412	715.062	1.476.768
KAPITAL I REZERVE	411.963	544.891	656.282	574.270	530.503	612.137
Upisani kapital	287.658	287.658	287.658	287.658	287.658	287.658
DUGOROČNE OBVEZE	1.956	4.007	3.361	2.804	4.418	645.553
KRATKOROČNE OBVEZE	437.808	202.203	131.326	150.338	180.141	219.078
UKUPNA PASIVA	851.727	751.101	790.969	727.412	715.062	1.476.768

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz Revizorsko izvješće + bilješke (od 2018. do 2023. godine) (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

2.2. Račun dobiti i gubitka

Računom dobiti i gubitka se utvrđuje dobitak ili gubitak, to jest prihodi i rashodi poduzeća u nekom određenom vremenskom razdoblju. Temeljem dobivenih rezultata se može utvrditi je li poslovanje bilo profitabilno. Ključna razlika između bilance i računa dobiti i gubitka je u tome što se računom dobiti i gubitka izdvajaju financijski rezultat dobiven tijekom vremenskog razdoblja, dok bilanca prikazuje stanje imovine na određeni dan. Zbog toga se bilanca smatra statičnom, a račun dobiti i gubitka dinamičnom vrstom izvještaja.

„Prihod je povećanje ekonomskih koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine ili smanjenja obveza.“⁵Možemo ih podijeliti na dvije vrste prihoda. Najznačajniji dio strukture računa dobiti i gubitka svakako su poslovni prihodi, to jest prihod od prodaje proizvoda i usluga, pružanja usluga te ostali. Financijski prihodi su prihodi od dividendi, kamata, pozitivne tečajne razlike, prihodi od udjela u dobiti te prihodi od tantijema.

Rashodima se nazivaju svi odljevi ili stvorene obveze koje za posljedicu imaju smanjenje kapitala Također ih možemo podijeliti na poslovne i financijske vrste, a najznačajniji dio

⁵ Štahan i Slovinac. “Sastavljanje računa dobiti i gubitka za 2018,“ 62. (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

strukture nose poslovni rashodi (troškovi plaća, troškovi prodanih proizvoda). Financijskim rashodima se smatraju rashodi s osnove financiranja subjekta i to su: diskonti pri izdavanju vrijednosnih papira, negativne tečajne razlike, ugovorne i zatezne kamate...

Do pozitivnog financijskog rezultata poduzeće dolazi ukoliko na kraju poslovne godine ostvari veće ukupne prihode od ukupnih rashoda, a ukoliko su ukupni rashodi veći od ukupnih prihoda, dolazi do gubitka:

$$\text{PRIHOD} - \text{RASHOD} = \text{DOBIT}(+)/\text{GUBITAK}(-)$$

$$\text{DOBIT} = \text{PRIHOD} > \text{RASHOD}$$

$$\text{GUBITAK} = \text{PRIHOD} < \text{RASHOD}$$

U slučaju gubitka u razdoblju, poduzeće nije dužno platiti porez na dobit, to jest oslobođeno je od plaćanja, dok se kod dobitka poduzeće oporezuje u jednom od dva razreda, ovisno o visini dobitka. Ukoliko je dobit manja od 1.000.000 eura, oporezuje se u visini od 10%, a ukoliko je dobit veća od navedenog iznosa, porez na dobit iznosi 18%.

Tablica 4. Osnovni model Računa dobiti i gubitka

Račun dobiti i gubitka poduzeća xy za razdoblje od 1.1. do 31.12. 20xx.godine	
1	PRIHODI
2	RASHODI
3	DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA
4	POREZ NA DOBIT
5	DOBIT NAKON OPOREZIVANJA

Izvor: Prikaz autora

Tablica 5. Račun dobiti i gubitka kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2018. do 2023.godine (u tisućama eura)

STAVKE	2018. GODINA	2019. GODINA	2020. GODINA	2021. GODINA	2022. GODINA	2023. GODINA
Prihodi od prodaje	472.584	472.954	507.923	524.363	555.714	621.019
Financijski prihodi	5.777	6.534	13.213	8.789	16.309	10.868
Ostali prihodi	61.434	151.829	75.112	91.873	85.778	98.229
UKUPNI PRIHOD	539.795	631.317	596.248	625.025	657.801	730.116
Troškovi osoblja	91.817	80.539	79.261	91.560	91.356	105.286
Amortizacija	41.465	28.387	24.202	24.187	23.976	23.664
Financijski rashodi	20.192	4.503	13.287	3.460	12.002	43.528
Ostali rashodi	358.126	362.050	382.083	389.737	408.523	458.180
UKUPNI RASHOD	511.600	475.479	498.833	508.944	535.857	630.658
Dobit prije oporezivanja	28.195	155.838	97.415	116.079	121.944	99.458
NETO DOBITAK	15.101	130.656	110.508	95.566	110.894	79.577

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz Revizorsko izvješće + bilješke (od 2018. do 2023. godine) (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

2.3. Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku prikazuje priljeve i odljeve novca i novčanih ekvivalenata tijekom obračunskog razdoblja. Novac uključuje gotovinu u bankama i blagajnama, kao i depozite po viđenju, dok su novčani ekvivalenti visoko likvidna kratkoročna ulaganja koja se mogu brzo pretvoriti u poznate iznose novca i podložna su riziku neznatne promjene vrijednosti. „Ovaj izvještaj predstavlja bazu za planiranje budućih gotovinskih tijekova i potreba za financiranjem. Za vlasnike poduzeća ali i za ostale korisnike bitno je znati odakle u poduzeće dolazi novac i u koje svrhe se troši. Iz toga je razloga bitno sastavljati izvještaj koji govori o izvorima i uporabi novca koji omogućuje utvrđivanje viška raspoloživih, odnosno nedostatnih novčanih sredstava, te daje pravu sliku „zdravstvenog stanja“ poduzeća.“⁶

Izvještaj o novčanom toku prikazuje promjene u financijskom položaju poduzetnika kao i račun dobiti i gubitka. Zbog toga je potrebno obratiti pažnju kod prepoznavanja. Prihodi i rashodi se priznaju prema obračunskom načelu, dok se primitci i izdatci priznaju prema

⁶ Žager i Žager: *Analiza financijskih izvještaja*, 81.

novčanom načelu. Obračunsko načelo podrazumijeva novčane primitke i ispostave računa, a novčano načelo trenutak naplate i plaćanje računa.

Izvještaj o novčanom toku se dijeli prema tri aktivnosti:

- Poslovne aktivnosti
- Investicijske aktivnosti
- Financijske aktivnosti

Tablica 6. Novčani tokovi kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2018. do 2023.godine (u tisućama eura)

Novčani tokovi	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Poslovne aktivnosti	147.453	254.362	34.344	217.909	140.822	255.037
Investicijske aktivnosti	32.294	-9.150	198.906	-33.756	8.119	-645.370
Financijske aktivnosti	179.358	-245.202	-35.135	-184.295	-148.086	640.868

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz Revizorsko izvješće + bilješke (od 2018. do 2023. godine) ([https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt\(Trazi.do\)](https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt(Trazi.do))) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Promatrajući tablicu vidljivo je da su poslovne aktivnosti 2020. godine bile znatno manje nego prethodne godine zbog globalne krize koja je zaustavila većinu aktivnosti u svijetu. Pozitivna stavka je što se već iduće godine vraćaju aktivnosti vraćaju u normalu.

Investicijske i financijske aktivnosti imaju veće oscilacije na godišnjoj razini zbog investicija, točnije danih zajmova povezanom poduzeću Teva.

2.4. Izvještaj o promjenama kapitala

„Izvještaj o promjenama kapitala detaljnije prikazuje koje su se promjene dogodile na bilo kojoj poziciji kapitala između dva razdoblja, a te promjene nastaju kao rezultat odluka menadžera. Promjene koje ovaj izvještaj sadrži su promjene uloženog kapitala, zarađenog kapitala kao i izravne promjene u kapitalu koje nemaju veze s dobiti ili gubitkom. Najveće promjene stvara rezultat poslovanja – dobit ili gubitak, ali utjecaj na promjene kapitala imaju i:

- isplate dividendi
- stvaranje kapitalnih rezervi
- dokapitalizacija
- otkup vlastitih dionica,
- revalorizacijske rezerve

- promjene računovodstvene politike.⁷

Ovim pomoćnim izvještajem se uvelike olakšava razumijevanje podataka u bilanci. Time se dobivaju informacije o pozicijama kapitala u pasivi bilance tijekom čitavog razvoja uzevši u obzir da se prikazuje stanje kapitala na isti dan bilance.

2.5. Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti

Ostala sveobuhvatna dobit je zapravo prošireni prikaz neto dobiti te se nadovezuje na račun dobiti i gubitka, a njeni izvještaji mogu se podijeliti na dvije vrste:

1. Izvještaj o dobiti koji nam pokazuje komponente dobiti ili gubitka
2. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti koji počinje stavkom dobiti i gubitka i prikazuje ostale dijelove sveobuhvatne dobiti.

Poduzetnici koji su dužni sastavljati ovu vrstu izvještaja su subjekti od javnog interesa i poduzetnici zbog same naravi poslovanja koja uz sebe veže transakcije složene prirode. Sastavljanjem ovoga izvještaja se vidi bolji uvid u kvalitetu dobiti, a ti isti poduzetnici su i obveznici primjene MSFI-a.

Ovaj izvještaj prikazuje utjecaj okolnih varijabli na koje menadžeri i samo poduzeće ne može svojim radom utjecati. To znači da se prikazuju nerealizirani gubici, ali i nerealizirani dobitci.

2.6. Bilješke uz financijske izvještaje

„Bilješke uz financijske izvještaje sadrže dodatne i dopunske informacije koje nisu prezentirane u bilanci, računu dobiti i gubitka, izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaju o novčanim tokovima i izvještaju o promjenama kapitala sukladno odredbama odgovarajućih standarda financijskog izvještavanja.“⁸

Ovim bilješkama se detaljnije opisuju i pojašnjavaju poslovni događaji bitni za tumačenje dijelova financijskih izvještaja.

⁷ Perkušić, *Osnove računovodstva*, 87. (pristupljeno 07. rujna 2024)

⁸ *Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja*, čl. 4, st.1. (pristupljeno 07. rujna 2024.)

2.7. Horizontalna analiza

Horizontalna analiza omogućuje analizu financijskih izvještaja kroz usporedbu podataka u vremenskom razdoblju duljem od dvije godine u cilju otkrivanja trendova i dinamika promjena pojedinih bilančnih pozicija.

Analitičkim postupkom se uspoređuju korporativni financijski izvještaji pri čemu se može uspoređivati na način da se uspoređuje godine sa svakom prethodnom ili se određuje bazna godina sa kojom se podaci iz ostalih uspoređuju. Kod analize se koriste podaci bilance i računa dobiti i gubitka kroz koje se vide promjene kroz određeno vremensko razdoblje.

Na primjeru poduzeća Pliva koristiti ćemo se horizontalnom analizom gdje će biti prikazani uspoređivani financijski rezultati 2019., 2020., 2021., 2022. i 2023. godine sa baznom 2018. godinom.

Tablica 7. Horizontalna analiza bilance kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o.

HORIZONTALNA ANALIZA											
	2018=100		2019		2020		2021		2022		2023
Dugotrajna imovina	478.432		438.773		427.465		398.394		392.890		1.015.273
Kratkotrajna imovina	373.295		312.328		363.504		329.018		322.172		461.495
Kapital i rezerve	411.963		544.891		656.282		574.270		530.503		612.137
Dugoročne obveze	1.956		4.007		3.361		2.804		4.418		645.553
Kratkoročne obveze	437.808		202.203		131.326		150.338		180.141		219.078
	2019		2020		2021		2022		2023		
	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	
Dugotrajna imovina	-39.659	-8.29	-50.967	-10.65	-80.038	-16.73	-85.542	-17.88	536.841	112.21	
Kratkotrajna imovina	-60.967	-16.33	-9.791	-2.62	-44.277	-11.86	-51.123	-13.70	88.200	43.63	
Kapital i rezerve	132.928	32.27	244.319	59.31	162.307	39.40	118.540	28.77	200.174	48.59	
Dugoročne obveze	2.051	104.90	1.405	71.88	848	43.35	2.462	125.92	643.597	329.04	
Kratkoročne obveze	-235.605	-53.81	-306.482	-70.00	-287.470	-65.66	-257.667	-58.85	-218.730	-49.96	

Izvor: Prikaz autora Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Iz Tablice 7. vidljivo je kako poduzeće Pliva bilježi pad udjela dugotrajne imovine u 2019. za 8,29% i 2020. godini za 10,65% u odnosu na promatranu 2018. godinu. Nakon četiri godine pada, događa se znatan porast u 2023. od 112,21% Na isti način su se kretale i brojke kratkotrajne imovine u manjim postotcima. Kada je riječ o kapitalu i rezervama, događa se upravo suprotna situacija. Kapital i rezerve u 2019. godini su veći za 32,27% nego u 2018. te u 2020. godini čak 59,31%. U 2021. godini se bilježi najmanje, ali i dalje pozitivno povećanje u

promatranom razdoblju i iznosi 28,77%. Već u promatranoj 2023. godini taj postotak iznosi 48.59%. Dugoročne obveze 2023. godine bilježe rekordni rast od 329,04%. Trend smanjenja kratkoročnih obveza bilježi se kroz sve promatrane godine u odnosu na baznu 2018. Sve kratkoročne obveze su manje za više od 50% od promatrane baze.

Tablica 8. Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o.

HORIZONTALNA ANALIZA												
	2018=100		2019		2020		2021		2022		2023	
UKUPNI PRIHOD	539.795		631.317		596.248		625.025		657.801		730.116	
UKUPNI RASHOD	511.600		475.479		498.833		508.944		535.857		630.658	
NETO DOBITAK RAZDOBLJA	15.101		130.656		110.508		95.566		110.894		79.577	
			2019		2020		2021		2022		2023	
			APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)	APS (u eur)	REL (u %)
UKUPNI PRIHOD			91.522	16.95	59.453	10.46	85.230	15.79	118.006	21.86	190.321	35.26
UKUPNI RASHOD			-36.121	-7.06	-12.767	-2.50	-2.656	-0.52	24.257	4.74	119.058	23.27
NETO DOBITAK RAZDOBLJA			115.555	765.22	95.407	631.80	80.465	532.84	95.793	634.35	64.476	426.970

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine ([https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt\(Trazi.do\)](https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt(Trazi.do))) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

U ukupnim promatranim prihodima se bilježi lagano povećanje u svakoj od promatranih razdoblja u odnosu na 2018. Najveće povećanje vidljivo je 2023. godine kada iznosi 35,26% više nego 2018.

U rashodima u 2019. i 2020. bilježi lagano smanjenje od 7,06% i 2,50%. Kao i u prihodima, u 2023. godini je vidljivo najveće povećanje rashoda u odnosu na baznu 2018. godinu. Dobitak razdoblja je u svim godinama bio veći nego u 2018. godine.

2.8. Vertikalna analiza

„Vertikalna analiza pokazuje postotni udjel svake stavke financijskog izvješća u odnosu na odgovarajući zbroj, a ima za cilj ukazati na relacije između različitih dijelova unutar istog financijskog izvješća. Pod vertikalnom analizom podrazumijeva se najčešće uspoređivanje financijskih podataka (pozicije iz financijskih izvješća) u jednoj godini.“⁹

Na ovaj način se iznosi prikazuju u postotcima kako bi se mogli prikazati odnosi između pojedinih dijelova financijskih izvještaja. Korištenjem vertikalne analize se mogu uspoređivati financijski podatci sa onima iz drugih poduzeća. Kako bi se što lakše razumjeli i interpretirali rezultati, najčešće se aktiva i pasiva izjednače sa 100.

Tablica 9. Vertikalna analiza bilance PLIVA HRVATSKA d.o.o.

VERTIKALNA ANALIZA						
STAVKE	Udjel 2018	Udjel 2019	Udjel 2020	Udjel 2021	Udjel 2022	Udjel 2023
AKTIVA	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Dugotrajna imovina	56.17%	58.42%	54.04%	54.77%	54.94%	68.75%
Kratkotrajna imovina	43.83%	41.58%	45.96%	45.23%	45.06%	31.25%
Zalihe	21.70%	25.90%	26.09%	27.09%	27.35%	13.53%
Potraživanja	21.94%	15.47%	19.74%	14.35%	17.47%	11.82%
PASIVA	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Kapital i rezerve	48.37%	72.55%	82.97%	78.95%	74.19%	41.45%
Upisani kapital	33.77%	38.30%	36.37%	39.55%	40.23%	19.48%
Dugoročne obveze	0.23%	0.53%	0.43%	0.38%	0.62%	43.72%
Kratkoročne obveze	51.40%	26.92%	16.60%	20.67%	25.19%	14.83%

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Kod vertikalne analize bilance PLIVA HRVATSKA d.o.o. kao baza za usporedbu korištene su aktiva i pasiva koje su izjednačene sa 100.

Promatrajući dobivene postotke, vidljivo je da nema velikih oscilacija promjenama udjela u aktivi. U 2023. godini se mijenja udio kratkotrajne imovine i zaliha gdje se povećava postotak dugotrajne imovine u odnosu na 2022. godinu i iznosi 68,75%, dok je prethodne godine bio 54,94%. Udio kratkotrajne imovine je za 13,81% manji u 2023. godini u odnosu na 2022.

⁹ Vukoja, „Analiza financijskih pokazatelja i odlučivanje u poduzeću,“ 5. (pristupljeno 07. rujna 2024.)

Udio kapitala i rezervi bilježi trend rasta između 2018. i 2020. godine od 48,37% u 2018. do 82,97% u 2020. Isto tako od 2020. godine bilježi se pad i u 2023. godini iznosi 41,45% od ukupne pasive. Pad koji se dogodio u posljednje promatrane tri godine može ukazivati na promjene u strukturi financiranja i veće povlačenje kapitala. Dugoročne obveze su gotovo zanemarive u razdoblju od 2018. do 2022. godine i iznose manje od 1% što znači da se poduzeće minimalno dugoročno zaduživalo. U 2023. godini dugoročne obveze su 43,72%. To označava veliki skok u politici zaduživanja poduzeća.

Kratkoročne obveze bilježe kroz godine smanjeni postotak u pasivi, a to može označavati bolje upravljanje likvidnošću i stabilnije novčane tokove.

Tablica 10. Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka PLIVA HRVATSKA d.o.o.

VERTIKALNA ANALIZA						
STAVKE	Udjel 2018	Udjel 2019	Udjel 2020	Udjel 2021	Udjel 2022	Udjel 2023
Prihodi od prodaje	87.55%	74.92%	85.19%	83.89%	84.48%	85.06%
Financijski prihodi	1.07%	1.03%	2.22%	1.41%	2.48%	1.49%
Ostali prihodi	11.38%	24.05%	12.59%	14.70%	13.04%	13.45%
UKUPNI PRIHOD	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Troškovi osoblja	17.94%	16.94%	15.89%	17.99%	17.05%	16.69%
Amortizacija	8.10%	5.97%	4.85%	4.75%	4.47%	3.75%
Financijski rashodi	3.95%	0.95%	2.66%	0.68%	2.24%	6.90%
Ostali rashodi	70.01%	76.14%	76.60%	76.58%	76.24%	72.66%
UKUPNI RASHOD	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Prihodi od prodaje čine većinu ukupnih prihoda u promatranom šestogodišnjem razdoblju, a najveći udio bio je 2018. godine (87,55%). Zatim se događa pad od prihoda u 2019. godini na 74,92%, ali se u narednim godinama povećava. Financijski prihodi su u odnosu na ukupne prihode vrlo niski, čine udio od manje od 2% ukupnog prihoda.

Udio troškova osoblja relativno je stabilan kroz cijelo promatrano razdoblje i ukazuje da poduzeće kontrolirano upravlja troškovima rada.

Financijski rashodi bilježe značajno povećanje u 2023. godini gdje su u odnosu na prethodnu 2022. godinu veći za 4 puta što je posljedica povećanja troškova financiranja.

3. Financijski pokazatelji

Jedan od najznačajnijih izvora informacija koji se koriste u analizi financijskih izvještaja su financijski pokazatelji, a računaju se stavljanjem u odnos podataka iz jednog ili više izvješća. Financijski pokazatelji se prvo računaju u financijskoj analizi poduzeća.

Analizom financijskih izvještaja se u jednom dokumentu sumiraju rezultati i ključni odnosi kojima se iskazuju financijske performanse tvrtke i ujedno predstavljaju podlogu za donošenje odluka kojima bi se unaprijedilo poslovanje.

„Najznačajniji pojedinačni i skupni pokazatelji financijske analize su: pokazatelji likvidnosti, pokazatelji zaduženosti, pokazatelji aktivnosti, pokazatelji ekonomičnosti, pokazatelji profitabilnosti i pokazatelji investiranja.“¹⁰

3.1. Pokazatelji likvidnosti

„Pokazatelji likvidnosti se koriste za procjenu sposobnosti poduzeća da podmiri kratkoročne obveze svojom kratkotrajnom imovinom. Najčešće se koriste dva pokazatelja likvidnosti:

- a) Pokazatelj tekuće likvidnosti i
- b) Pokazatelj ubrzane likvidnosti“¹¹

Kod izračuna likvidnosti koriste se već poznati podaci iz bilance što znači da je i rezultat likvidnosti statičan i prikazuje likvidnost samo na određeni dan, a ne za razdoblje. Ukoliko poduzeće nije u mogućnosti podmirivati svoje obveze u određenom vremenskom roku, prijeti mu mogućnost bankrota. Iz tog razloga je važno pratiti obaveze i da u svakom trenutku iste mogu biti podmirene.

Pokazatelj tekuće likvidnosti računa se prema formuli¹²:

$$\text{„Pokazatelj tekuće likvidnosti“} = \frac{\text{Kratkotrajna imovina}}{\text{Kratkoročne obveze}} \quad (1)$$

Rezultat koji je poželjan kod izračuna je koeficijent veći od 2. U tom slučaju poduzeće može podmiriti dospelje obveze, stabilnije je te ima dva puta veću vrijednost kratkotrajne imovine u

¹⁰ Tintor, „Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih upravljačkih odluka,“ 94. (pristupljeno 22.kolovoza 2024.)

¹¹ Vidučić, Pepur, Šimić, *Financijski menadžment*, 442.

¹² Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 46.

odnosu na kratkoročne obveze. U slučaju previsoke vrijednosti koeficijenta može se zaključiti da poduzeće loše upravlja kratkotrajnom imovinom, gotovinom i potraživanjima.

Koeficijent financijske stabilnosti je usko vezan uz pokazatelja tekuće likvidnosti u kojem je prikazan udio financiranja tekuće imovine iz dugoročnih vlastitih i tuđih izvora. Za razliku od pokazatelja tekuće likvidnosti gdje je za koeficijent poželjno da bude veći od 2, za koeficijent financijske stabilnosti je poželjno da iznos bude manje od 1. Takav rezultat znači da se dugotrajna imovina financira iz dugoročnih izvora zajedno sa neto radnim kapitalom.

„Dakle, neto radni kapital bi bila razlika kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza te označava dio kratkotrajne imovine financiran kvalitetnim dugoročnim izvorima. Poželjno je da mu je iznos pozitivan jer pokazuje kolika je rezerva likvidnosti poduzeća, odnosno korištenje radnog kapitala je bitno za održavanje likvidnosti.“¹³

Pokazatelj ubrzane likvidnosti računa se prema formuli¹⁴:

$$\text{„Pokazatelj ubrzane likvidnosti} = \frac{\text{novac} + \text{potraživanja}}{\text{kratkoročne obveze}} \text{„} \quad (2)$$

Izračun pokazatelja ubrzane likvidnosti prikazuje je li poduzeće sposobno podmiriti kratkoročne obveze koristeći svoju najlikvidniju imovinu. Pokazatelj ubrzane likvidnosti se računa dijeljenjem kratkotrajne imovine umanjene za zalihe sa kratkoročnim obvezama. Poželjno je da vrijednost bude minimalno 1.

Uz dva najčešća pokazatelja likvidnosti koristi se još i pokazatelj trenutne likvidnosti, te pokazatelj financijske stabilnosti.

Pokazatelj trenutne likvidnosti računa se prema formuli¹⁵:

$$\text{„Pokazatelj trenutne likvidnosti} = \frac{\text{novac}}{\text{kratkoročne obveze}} \text{„} \quad (3)$$

Pokazatelj financijske stabilnosti računa se prema formuli¹⁶:

$$\text{„Pokazatelj financijske stabilnosti} = \frac{\text{dugotrajna imovina}}{\text{kapital} + \text{dugoročne obveze}} \text{„} \quad (4)$$

¹³ Žager i Ježovita, „ Utjecaj strukture imovine poduzeća na ocjenu likvidnosti,“ 234.

¹⁴ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 46.

¹⁵ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 46.

¹⁶ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 46.

Pokazatelj trenutne likvidnosti daje uvid u trenutnu platežnu moć poduzeća. Pokazatelj prikazuje koliko tekućih obveza poduzeće može podmiriti u gotovini. Također treba obratiti pozornost da se radi o likvidnosti koja ne mora prikazivati stvarno stanje u poduzeću, već prikazuje samo trenutnu situaciju koja može biti suprotna od prosjeka.

U tablici broj 7. prikazani su rezultati tekuće i ubrzane likvidnosti poduzeća Pliva u razdoblju od 2018. do 2023. dobiveni korištenjem formula prikazanih u prethodnom tekstu.

Tablica 11. Pokazatelj likvidnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.

Pokazatelj likvidnosti	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Tekuća likvidnosti	0.85	1.54	3.14	2.49	2.15	2.42
Ubrzana likvidnost	0.43	0.58	1.20	0.96	0.83	1.36

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Promatrajući dobivene rezultate možemo zaključiti kako vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti u godinama 2018. i 2019. nije idealna, to jest manja je od poželjnih 2. U godini 2020., 2021., 2022. i 2023. likvidnost je bila iznad 2. To znači da je Pliva bila sposobna u tom razdoblju podmiriti sve svoje obveze koristeći kratkotrajnu imovinu.

Koeficijent ubrzane likvidnosti također nije idealan, odnosno veći od 1, u razdoblju od 2018. do 2023. godine, osim u 2020. i 2023. godini. To znači da poduzeće nije bilo sposobno u kratkom roku osigurati određenu količinu novaca za podmirenje dugovanja.

3.2. Pokazatelj aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti nazivaju se pokazateljima menadžmenta imovine te nam njihov rezultat govori o efikasnosti upravljanja imovinom, to jest koliko učinkovito upravlja svojim resursima. Neefikasno upravljanje dovodi do niže profitabilnosti, dodatnih financijskih troškova i slično.

Poduzeće svoju efikasnost korištenja imovine u svrhu ostvarenja dobiti ostvaruje što većim brojem obrta uz što kraću naplatu potraživanja i dane vezivanja zaliha što znači da je poželjno da dobiveni koeficijenti budu što veći.

Najčešći pokazatelji menadžmenta imovine su:

1. pokazatelj obrta potraživanja
2. prosječno razdoblje naplate potraživanja (trajanje naplate u danima),

3. pokazatelj obrta kratkotrajne imovine

4. pokazatelj obrta ukupne imovine

Pokazatelj obrta potraživanja nam govori koliko se prodajnih novčanih jedinica može ostvariti s jednim eurom uloženom u potraživanja. Izračun prema formuli¹⁷:

$$\text{„Pokazatelj obrta potraživanja} = \frac{\text{ukupni prihod od prodaje}}{\text{potraživanja}} \text{„} \quad (5)$$

Rezultat dobiven izračunom obrta potraživanja se koristi kao nazivnik kod izračuna prosječnog broja dana naplate potraživanja u formuli¹⁸:

$$\text{„Pokazatelj naplate potraživanja u danima} = \frac{\text{broj dana u godini}}{\text{koeficijent obrta potraživanja}} \text{„} \quad (6)$$

Pokazatelj obrta kratkotrajne imovine prikazuje svojim rezultatom koliko efikasno poduzeće raspolaže kratkotrajnom imovinom, to jest koliko je kratkotrajne imovine potrebno puta obrnuti da bi se ostvario željeni poslovni prihod. Računa se prema formuli¹⁹:

$$\text{„Pokazatelj obrta kratkotrajne imovine} = \frac{\text{ukupni prihod}}{\text{kratkotrajna imovina}} \text{„} \quad (7)$$

Pokazateljem dugotrajne imovine mjeri se efikasnost korištenja opreme i postrojenja unutar poduzeća. Niski pokazatelj upućuje na investicije u obliku novijih postrojenja i opreme, investiranja radi udovoljavanja potreba procijenjene povećane prodaje ili određene probleme u marketingu pa je poželjno da ovaj pokazatelj bude veći. Računa se prema formuli²⁰:

$$\text{„Pokazatelj obrta dugotrajne imovine} = \frac{\text{ukupni prihod}}{\text{dugotrajna imovina}} \text{„} \quad (8)$$

Koeficijent ukupnog obrta imovine pokazuje učinkovitost poduzeća u korištenju imovine. Računa se dijeljenjem prodaje s iznosom ukupne imovine. Što je veća vrijednost koeficijenta, to je manji broj dana vezivanja imovine što upućuje na to da je veća brzina cirkulacije imovine u poduzeću. Formula²¹ za izračun:

¹⁷ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 51.

¹⁸ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 51.

¹⁹ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 51.

²⁰ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 51.

²¹ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 51.

$$\text{“Pokazatelj obrta ukupne imovine”} = \frac{\text{ukupni prihod „}}{\text{ukupna imovina}} \quad (9)$$

Kod izračuna aktivnosti poduzeća je bitno istaknut i pojam novčani jaz. Drugim riječima se još naziva i cash gap ili ciklus pretvaranja novca. Naziv proizlazi iz same materije onoga što se računa. Dobiveni rezultat novčanog jaza je zapravo broj dana koji je bio potreban za podmirenje obveza prema dobavljaču do zaprimanja novca od prodaje zaliha. U tom razdoblju poduzeće nema financijska sredstva potrebna za financiranje, već mora pronaći izvore dodatnog financiranja u svrhu premošćivanja razdoblja jaza. Taj rezultat zapravo prikazuje likvidnost razdoblja. Potrebno je vrlo dobro promisliti kod odluke o dodatnom financiranju jer to sa sobom donosi dodatne obveze u vidu kamata i rizika vraćanja zaduženja.

U tablici broj 12. će biti prikazani rezultati aktivnosti poduzeća Pliva u razdoblju od 2018. do 2023. dobiveni korištenjem formula prikazanih u prethodnom tekstu.

Tablica 12. Pokazatelj aktivnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.

POKAZATELJI AKTIVNOSTI	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Prosječno razdoblje naplate potraživanja	144 dana	90 dana	112 dana	72 dana	82 dana	103 dana
Pokazatelj obrta potraživanja	2.53	4.07	3.25	5.02	4.45	3.56
Pokazatelj obrta kratkotrajne imovine	1.45	2.02	1.61	1.88	2.01	1.13
Pokazatelj obrta dugotrajne imovine	1.13	1.44	1.37	1.55	1.65	5.38
Pokazatelj obrta ukupne imovine	0.63	0.84	0.74	0.85	0.90	0.49

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Iz rezultata u tablici broj 12. vidljivo je kako je poduzeće imalo 2021. godine najbolje razdoblje naplate potraživanja od 72 dana. Nakon najboljeg rezultata 2019. godine slijede redom 2022., 2019., 2023.,2020. te najlošiji rezultat iz 2018. kada je razdoblje naplate 144 dana. Koeficijent obrta dugotrajne imovine je najveći u 2023. godini u iznosu od 5,38. To znači da je jednim eurom dugotrajne imovine ostvareno 5,38 eura prihoda. Koeficijent obrta ukupne imovine nam u tablici prikazuje da je 2022. godine ostvaren najbolji rezultat u odnosu na promatrana razdoblja u iznosu od 0,90 eura prihoda na 1 euro ukupne imovine.

3.3. Pokazatelj profitabilnosti

Pokazateljima profitabilnosti iskazuje se sposobnost poduzeća u stvaranju profita, to jest prikazuju opći učinak upravljanja imovinom, likvidnošću i drugim mogućnostima ostvarenja profita. Može se mjeriti u odnosu na obujam prodaje (bruto i neto profitna marža) i na ulaganja (profitabilnost imovine i profitabilnost vlastitog kapitala), a iskazuje se u postotcima. Niska profitabilnost ukazuje na loše poslovanje i buduće probleme u poslovanju. Pokazatelji koji se najčešće koriste kod izračuna profitabilnosti su:

1. bruto profitna marža
2. neto profitna marža
3. temeljna snaga zarade
4. rentabilnost imovine (ROA)
5. povrat na vlastiti kapital (ROE)

Bruto profitna marža se računa stavljanjem u odnos zbroj rashoda od kamata i dobiti prije poreza sa ukupnih prihodom. Njen rezultat daje uvid u efikasnost kontrole troškova i efikasnost proizvodnje. Formula²² za izračun:

$$\text{„Bruto profitna marža} = \frac{\text{dobit prije poreza} + \text{rashodi od kamata}}{\text{ukupni prihod}} \text{„} \quad (10)$$

Uspješnost kontrole troškova, prihoda i rashoda računa se neto profitnom maržom na način da se neto dobitak zbroji sa rashodom od kamate i dijeli sa prihodima od prodaje. Formula²³ za izračun je:

$$\text{„Neto profitna marža} = \frac{\text{neto dobit} + \text{rashodi od kamata}}{\text{ukupni prihod}} \text{„} \quad (11)$$

Temeljna snaga zarade poduzeća služi kao dobar pokazatelj kod usporedne analize u slučaju razlike stupnja financijske poluge. Zarada se prije kamata i poreza umanjuje za ukupnu imovinu poduzeća. Računa se pomoću formule²⁴:

$$\text{„Temeljna snaga zarade} = \frac{\text{EBIT}}{\text{ukupna imovina}} \text{„} \quad (12)$$

²² Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 53.

²³ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 53.

²⁴ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 53.

Povrat na ukupnu imovinu (ROA) prikazuje svojim rezultatom ukupnu zaradu poduzeća na svaki euro korištene imovine, to jest na sposobnost ostvarenja dobiti korištenjem raspoložive imovine. Računa se prema formuli²⁵:

$$\text{„Neto rentabilnost imovine (ROA)} = \frac{\text{neto dobit} + \text{rashodi od kamata}}{\text{ukupna imovina}} \text{„} \quad (13)$$

Povrat na dioničku glavnici (vlastiti kapital) zaradu u odnosu na ulaganja dioničara, a računa se formulom²⁶:

$$\text{„Povrat na vlastiti kapital (ROE)} = \frac{\text{neto dobit}}{\text{vlastiti kapital (glavnica)}} \text{„} \quad (14)$$

Tablica 13. Pokazatelj profitabilnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.

POKAZATELJI PROFITABILNOSTI	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Bruto profitna marža	5.65%	24.68%	16.65%	18.75%	19.62%	13.63%
Neto profitna marža	2.85%	20.70%	18.89%	15.44%	17.91%	10.90%
Temeljna snaga zarade	3.32%	20.75%	12.32%	15.96%	17.05%	6.73%
Neto rentabilnost imovine (ROA)	1.81%	17.40%	13.97%	13.14%	15.51%	5.39%
Povrat na vlastiti kapital (ROE)	3.67%	24.02%	16.84%	16.64%	20.90%	13.00%

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine ([https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt\(Trazi.do\)](https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjekt(Trazi.do))) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Iz tablice broj 13. gdje su prikazani pokazatelji profitabilnosti vidljivo je kako je bruto profitna marža imala najveći postotak 2019. godine kada je iznosila 24.68%. Neto profitna marža je najviše iznosila u 2019. godini 20.70%, što znači da je poduzeće ostvarilo 20.70 neto dobitka na jedan euro ostvarene prodaje.

3.4. Pokazatelj zaduženosti

Izračunom pokazatelja zaduženosti se utvrđuju odnosi glavnice i obveza. Dobiveni rezultat ukazuje na to koliko je imovine poduzeća financirano iz vlastitih, a koliko iz tuđih izvora.

Pokazatelj ukupnog duga prema ukupnoj imovini ukazuje na to koliko dobro poduzeće ima kontrolu nad svojim dugovanjima, to jest je li u stanju pravovremeno podmiriti obveze. Dobra

²⁵ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 53.

²⁶ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 53.

kontrola znači da faktor zaduženosti najviše 5 godina, ukoliko je rezultat veći, to znači da poduzeće ima problem za prezaduženosti. Dakle, što je ukupni dug manji, to je bolja kontrola nad zaduženjima u poduzeću. Formula²⁷ za računanje:

$$\text{„Pokazatelj ukupnog duga prema ukupnoj imovini} = \frac{\text{ukupni dug}}{\text{ukupna imovina}} \text{“} \quad (15)$$

Pokazatelj pokriva kamata se računa dijeljenjem operativne dobiti sa troškovima kamata. Njime se prikazuje do koje razine poslovna dobit može pasti, a da ne ugrozi stavku plaćanja kamata. Poželjan rezultat je 1 ili više. Što veći dobiveni rezultat označava da poduzeće nije prezaduženo. Računa se dijeljenjem zbroja EBIT i kamata sa troškovima kamata, odnosno prema formuli²⁸:

$$\text{„Pokazatelj pokriva kamata} = \frac{\text{dobit prije poreza i kamate}}{\text{trošak kamata}} \text{“} \quad (16)$$

Osim dva najčešća pokazatelja, zaduženost računa se i kroz sljedeće formule²⁹:

$$\text{„Koeficijent zaduženosti} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{ukupna imovina}} \text{“} \quad (17)$$

$$\text{„Koeficijent vlastitog financiranja} = \frac{\text{glavnica}}{\text{ukupna imovina}} \text{“} \quad (18)$$

$$\text{„Koeficijent financiranja} = \frac{\text{ukupne obveze}}{\text{glavnica}} \text{“} \quad (19)$$

$$\text{„Stupanj pokriva 1} = \frac{\text{glavnica}}{\text{dugotrajna imovina}} \text{“} \quad (20)$$

$$\text{„Stupanj pokriva 2} = \frac{\text{glavnica+dugoročne obveze}}{\text{dugotrajna imovina}} \text{“} \quad (21)$$

Kako bi poduzeće imalo što bolji poslovni rezultat, preporučljivo je da zaduženost ne bude veća od 50%. Gledajući sa strane investitora, to jest vanjskog korisnika financijskog izvještaja, što je veća zaduženost poduzeća, to je veći rizik za ulaganje.

„Pokazatelji zaduženosti koji se računaju pomoću podataka iz bilance pokazuju statičku zaduženost poduzeća, a to su koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent financiranja.“³⁰ Financiranje tuđim izvorima se prikazuje koeficijentom zaduženosti i optimalno je da iznosi manje od 0,50, a financiranje vlastitim izvorima se prikazuje

²⁷ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 49.

²⁸ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 49.

²⁹ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 49.

³⁰ Tipurić, *Korporativno upravljanje*, 524

koeficijentom vlastitog financiranja za kojega je poželjno da bude veći od 0,50. S obzirom da postoje samo dvije vrste financiranja i one prikazuju strukturu izvora financiranja, kada se stave u omjer i zbroje, moraju iznositi zajedno 1.

Koeficijent financiranja na drugačiji način pokazuje strukturu financiranja od prethodno navedenih. Od ukupnih obveza koje se označavaju kao tuđi izvor financiranja se odbija glavnica koja označava financiranje iz vlastitih izvora. Najpoželjniji rezultat je 1 ili manji, što znači da glavnica mora biti jednaka ili veća od duga. Mora biti jednak 1 ili više, a taj ostatak veći od 1 je dio koji se koristi za financiranje tekuće imovine.

Pokazatelj stupnja pokrića 1. i pokazatelj stupnja pokrića 2. usko su povezani sa pokazateljima likvidnosti jer prikazuju jednako kao i oni stupanj pokrića dugotrajne imovine dugoročnim izvorima. Kod stupnja pokrića 1. se izračunava financiranje dugotrajne imovine glavnicom, dok se kod stupnja pokrića 2. izračunavaju dugoročni izvori koji preostaju u svrhu financiranja radnog kapitala. Zbog toga je vrlo važan za likvidnost poduzeća. Kod oba izračuna je potrebno da rezultat bude 1 ili više.

Tablica 14. Pokazatelj zaduženosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.

POKAZATELJ ZADUŽENOSTI	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Koeficijent zaduženosti	0.52	0.28	0.17	0.21	0.26	0.59
Koeficijent vlastitog financiranja	0.48	0.72	0.83	0.79	0.74	0.41
Koeficijent financiranja	1.07	0.38	0.21	0.27	0.35	1.41
Pokriće troškova kamata	1.35	34.15	7.34	31.28	9.80	0.15
Stupanj pokrića 1	0.86	1.24	1.54	1.44	1.35	4.54
Stupanj pokrića 2	0.87	1.25	1.54	1.45	1.36	9.30

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

Zbroj koeficijenta zaduženosti i vlastitog financiranja u tablici iznosi 1. Pozitivna stavka je što je u svih promatranih šest godina koeficijent vlastitog financiranja veći od 0,70, osim u 2018. kada je 0,48. U 2020. godini iznosi čak 0,83. To znači da se Pliva financirala u toj godini više od tri četvrtine iz vlastitog izvora. Tu tezu potkrjepljuju i podaci koeficijenta financiranja koji su pozitivno niski. Dakle, financiranje se ne odvija na dug, već velikom većinom iz vlastitih izvora. Rezultati oba stupnja pokrića su veći od 1, osim u 2018, što znači da je poduzeće likvidno, to jest spremno u bilo kojem trenutku podmiriti svoja dugovanja.

3.5. Pokazatelj ekonomičnosti poslovanja

Pokazatelji ekonomičnosti se računaju temeljem podataka o rashodima i prihodima dostupnih u računu dobiti i gubitka, stupanj ostvarenih prihoda se utvrđuje po jedinici rashoda. Poslovanje poduzeća se smatra uspješnim kada pokazatelji ekonomičnosti nisu manji od 1. Pokazatelji ekonomičnosti poslovanja su ekonomičnost ukupnog poslovanja, ekonomičnost poslovanja prodaje te ekonomičnost financiranja.

Kod ekonomičnosti ukupnog poslovanja stavlja se u odnos ukupan prihod i rashod. Time se predstavlja kao najvažniji pokazatelj. Manji trošak, a veća ostvarena dobit će dovesti do toga da i ovaj pokazatelj bude veći. Formula³¹ za izračun:

$$\text{„Ekonomičnost ukupnog poslovanja“} = \frac{\text{ukupni prihod}}{\text{ukupni rashod}} \quad (22)$$

Stavljanjem u omjer prihode i rashode od prodaje, računa se ekonomičnosti poslovanja prodaje. Poslovanje ovog segmenta se označava pozitivnim ukoliko je rezultat što veći. Računa se formulom³²:

$$\text{„Ekonomičnost poslovanja prodaje“} = \frac{\text{prihod od prodaje}}{\text{rashod od prodaje}} \quad (23)$$

Računajući ekonomičnost financiranja se stavljaju u odnos financijski prihodi i financijski rashodi. Kao i kod ekonomičnosti poslovanja prodaje, što je veći postotak, to je pozitivniji rezultat. Formula za računanje³³:

$$\text{„Ekonomičnost financiranja“} = \frac{\text{financijski prihod}}{\text{financijski rashod}} \quad (24)$$

Tablica 15. Pokazatelj ekonomičnosti poslovanja poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.

Pokazatelj ekonomičnosti	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1.06	1.33	1.19	1.23	1.22	1.15
Ekonomičnost poslovanja prodaje	1.09	1.33	1.26	1.27	1.28	1.42
Ekonomičnost financiranja	0.28	1.45	0.99	3.15	1.13	0.14

Izvor: Prikaz autora prema podacima iz : Revizorsko izvješće + bilješke od 2018. do 2023. godine (<https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>) (pristupljeno 7.rujna 2024.)

³¹ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 52.

³² Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 52.

³³ Žager i drugi, *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi* 52.

Iz tablice ekonomičnosti poslovanja u razdoblju od 2018. do 2023. godine valjda istaknuti rezultate iz 2020. godine gdje se bilježi pad ekonomičnosti na razini sva tri pokazatelja. Dakle, bilježi se povećanje rashoda i smanjenje prihoda. Osobito je vidljiv pad kod ekonomičnosti financiranja u 2020. gdje iznosi manje od 1, ali se već iduću godinu rezultat popravlja. Lošija ekonomičnost u toj godini dogodila se zbog globalne krize i pandemije, stoga nije iznenađujući takav rezultat. U narednim godinama bilježe se povećanja ukupnog poslovanja i poslovanja prodaje što ukazuje na brzu sposobnost oporavka i prilagodbe nakon lošijih ostvarenih rezultata.

Zaključak

Temeljem prikupljenih podataka i analizom istih potvrđuje se da je Pliva Hrvatska d.o.o. s razlogom lider farmaceutske industrije u Hrvatskoj. Tijekom promatranog razdoblja, od 2018. do 2023. godine, Pliva je zadržala stabilne poslovne rezultate unatoč raznim izazovima, a ponajviše globalna kriza uzrokovana koronom. Čak i u tako teškom razdoblju, Pliva se uspjela brzo prilagoditi i oporaviti svoje poslovanje.

Promjene nastale u ekonomičnosti poslovanja u 2020. godini su bile vidljive u sva tri pokazatelja ekonomičnosti. Taj pad je također bio posljedica globalne pandemije čija je posljedica bilo povećanje rashoda i smanjenje prihoda. Već 2021. godine poboljšava rezultate i vraća poslovanje na nivo na kojem je i bila što govori o efikasnosti upravljanja i dobre prilagodbe poslovnih strategija kriznim uvjetima. U posljednje dvije godine se vidi pozitivan trend poboljšanja likvidnosti i efikasnosti. To je rezultat promjenama strukture kratkotrajne imovine uz opreznije upravljanje zalihama. Sposobnost prilagodbe i optimizacije resursa upravo je ključna za dugoročni uspjeh u farmaceutskoj industriji, koja je vrlo konkurentna i neprekidno djeluje.

Na temelju izvještaja pokazatelja profitabilnosti, može se potvrditi da Pliva održava visoku profitabilnost, iako se profitne marže iz godine u godinu mijenjaju. Bruto i neto profitne marže su se pokazale kao relativno stabilne, iako je došlo do neznatnih promjena uslijed specifičnih tržišnih uvijeta i unutrašnjih procesa reorganizacije. Najvažniji pokazatelj je činjenica da se poduzeće 2021. godine uspjelo vratiti na put stabilnog rasta, a pokazatelji profitabilnosti su se vratili na nivoe prije pandemije. Povećanje ukupnih prihoda u 2023. godini u odnosu na 2018. godinu za 3,42% govore o trendu pozitivnog rasta unatoč rashodima koji su se također povećali. Uz rast prihoda i rashoda, Pliva je uspjela održati pozitivnu neto dobit te je neto profitna marža u 2023. godini iznosila 10,98%. Ovim rezultatima Pliva potvrđuje svoju konkurentnost na tržištu.

Pliva također pokazuje nizak stupanj zaduženosti zbog kojeg je financijski stabilno i otporno na promjene koje se događaju na tržištu. U 2023. godini, dugoročne obveze su znatno porasle, ali ukupni omjer zaduženosti ostaje na razini koja osigurava sigurnost poslovanja. Daljnje ulaganje u modernizaciju i optimizaciju resursa, zajedno s fokusom na upravljanje rizicima, bit će ključni faktori za daljnje jačanje konkurentne pozicije Plive u budućnosti.

Analiza pokazatelja aktivnosti i novčanog jaza pokazuje da je potrebno bolje upravljanje potraživanjima i zalihama u svrhu smanjenja potrebe za vanjskim financiranjem. Ipak, unatoč ovim izazovima, Pliva je pokazala sposobnost da efikasno upravlja svojim novčanim tokovima kroz optimizaciju ciklusa obrta zaliha i potraživanja, što je rezultiralo poboljšanim financijskim položajem u posljednjim godinama.

Pliva je pokazala da je značajno smanjila prosječno trajanje naplate potraživanja, od najduže 144 dana u 2018. na 72 dana u 2021. godini, a 2023. godine najčešće je iznosio 103 dana. Iako je koeficijent obrta potraživanja smanjen 2023. godine u odnosu na 2021. godinu, s 5.02 na 3.56, to još uvijek je napredak u odnosu na početno razdoblje. Međutim, koeficijent obrta kratkotrajne imovine je bio 1.13 u 2023. godini, što je pokazalo da tvrtka treba nastaviti slobodno voditi zalihe.

Pliva je u 2023. ostvarila najveću učinkovitost u korištenju dugotrajne imovine i to se potvrdilo koeficijentom obrta dugotrajne imovine od 5,38, što je skok sa 1,13 u 2018. godini u odnosu na 2023. godinu. Ovo poboljšanje ukazuje na učinkovito korištenje resursa i ulaganja u modernizaciju, što je dodatno doprinijelo jačanju financijskog položaja.

Zaključno, analiza financijske uspješnosti Plive Hrvatska d.o.o. pokazuje da kompanija ima solidnu financijsku osnovu i sposobnost prilagodbe, što je ključno za dugoročni uspjeh u farmaceutskoj industriji. Unatoč privremenim izazovima, Pliva je uspjela zadržati pozitivne trendove u većini ključnih financijskih pokazatelja, što ukazuje na efikasno upravljanje i jaku poziciju na tržištu. Nastavak fokusiranja na poboljšanje operativne efikasnosti, upravljanje rizicima i optimizaciju resursa bit će ključni faktori za daljnje jačanje konkurentske pozicije Plive u budućnosti.

Bibliografija

Fina. *Registar godišnjih financijskih izvještaja* (2018-2023) <https://www.fina.hr/javne-usluge-za-poslovne-subjekte/registri/registar-godisnjih-financijskih-izvjestaja/uvid-u-javne-podatke-iz-rgfi-ja> (pristupljeno 7. rujna 2024.)

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja. Odbor za standarde financijskog izvještavanja, 2015.

Perkušić, Dijana. *Osnove računovodstva*. Split; Sveučilišni odjel za stručne studije Sveučilišta u Splitu, 2016.
https://www.oss.unist.hr/sites/default/files/file_attach/Osnove%20ra%C4%8Dunovodstva%20RIF%20-%20Dijana%20Perku%C5%A1i%C4%87.pdf (pristupljeno 7. rujna 2024.)

Pliva Hrvatska. „*O Plivi*“ . <https://www.pliva.hr/about-pliva/> (pristupljeno 08. kolovoza 2023.)

Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja. Narodne novine, 2016., br. 95
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_95_2052.html (pristupljeno 07. rujna 2023.)

Štahan, Mladen, i Irena Slovinac. “Sastavljanje računa dobiti i gubitka za 2018.“ *Financije, pravo i porezi*“ (2019): 62 <https://www.teb.hr/media/17270/26-stahan-slovinac-rdg.pdf> (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

Tintor, Željko. „Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih upravljačkih odluka.“ *Obrazovanje za poduzetništvo* 10, br. 1 (2020): 84-103.
<https://hrcak.srce.hr/file/347946>

Tipurić, Darko. *Korporativno upravljanje*. Zagreb: Sinergija, 2008.

Vidučić, Ljiljana, Sandra Pepur, i Marija Šimić Šarić. *Financijski menadžment*. 9. izd. Zagreb: RRiF plus, 2015.

Vukoja, Branka. „Analiza financijskih pokazatelja i odlučivanje u poduzeću“ *Časopis za ekonomiju i politiku tranzicije* 20. br. 41 (2018): 1-11. <https://hrcak.srce.hr/en/205540> (pristupljeno 07.rujna 2024.)

Zakon o računovodstvu. Narodne novine, 2024, br.85 <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> (pristupljeno 22. kolovoza 2023.)

Žager, Katarina, Ivana Mamić Sačer, Sanja Sever Mališ, Ana Ježovita, i Lajoš Žager. *Analiza financijskih izvještaja*. 3. izd. Zagreb: Masmedia, 2017.

Žager, Katarina, Lajoš Žager. *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb: Masmedia, 1999., 81

Žager, Lajoš, i Ana Ježovita. „Utjecaj strukture imovine poduzeća na ocjenu likvidnosti.“ *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* br.23 (2017): 234. <https://hrcak.srce.hr/202156> (pristupljeno 28.kolovoza 2024.)

Popis ilustracija

Tablice

Tablica 1.	Deset vodećih farmaceutskih proizvođača u Republici Hrvatskoj u 2022. godini.	5
Tablica 2.	Struktura Bilance	10
Tablica 3.	Skraćena bilanca kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2018. do 2022.godine	11
Tablica 4.	Osnovni model Računa dobiti i gubitka	12
Tablica 5.	Račun dobiti i gubitka kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2018. do 2023.godine	13
Tablica 6.	Novčani tokovi kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o. za period od 2019. do 2023.godine	14
Tablica 7.	Horizontalna analiza bilance kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o.	16
Tablica 8.	Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o.	17
Tablica 9.	Vertikalna analiza kratkotrajne imovine PLIVA HRVATSKA d.o.o.	18
Tablica 10.	Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka kompanije PLIVA HRVATSKA d.o.o.	19
Tablica 11.	Pokazatelj likvidnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.	22
Tablica 12.	Pokazatelj aktivnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.	24
Tablica 13.	Pokazatelj profitabilnosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.	26
Tablica 14.	Tablica 13. Pokazatelj zaduženosti poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.	29
Tablica 15.	Pokazatelj ekonomičnosti poslovanja poduzeća PLIVA HRVATSKA d.o.o.	30

Slike

Slika 1.	Logotip PLIVA d.o.o. i grupacije Teva	3
Slika 2.	Godišnja financijska izvješća	6